

Poelzone, Groene Schakel en Boomstamoevers 2025

Cor Nonhof

Natuurlijk
Delfland

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
website : delfland.knnv.nl
Bluesky: KNNV Natuurlijk Delfland
Youtube: natuurlijk delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV)

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Poelzone	3
2.1	Grasland	3
2.1.1	Soortenaantallen en biodiversiteitsindex	3
2.1.2	Ecotopen en Ellenberggetallen.....	5
2.1.3	Indicatorwaarden Wamelink	6
2.2	Oever	7
2.2.1	Verlandingsvegetatie.....	7
2.2.2	Ruigten.....	9
2.3	Bijlage: Locatie permanente kwadraten (PQ's).....	13
2.4	Opnames	14
2.4.1	Bijlage: Opnames Graslanden.....	14
2.4.2	Bijlage: Opnames Oever	16
3	De Groene Schakel	17
3.1	Advies maaibeheer.....	17
3.2	Graslanden	17
3.3	Oevers	17
3.4	Bijlage: Kaart Groene Schakel	18
3.5	Bijlage: Opnames	19
3.5.1	Opnames graslanden	19
3.5.2	Bijlage: Opnames Oever	21
4	Boomstamoevers	21
4.1	Locatie A (opname OA).....	22
4.2	Locatie B (opnames OB en WB).....	22
4.3	Bijlage: Opnames Boomstamoevers	23

Copyright: Natuurlijk Delfland, 2025

Referentie: C.J. Nonhof, Poelzone, Groene Schakel en Boomstamoevers 2023, Natuurlijk Delfland, 2025

Overname van delen van de tekst is toegestaan onder bronvermelding.

1 Inleiding

Ook in 2025 is weer een inventarisatie gedaan naar de vegetatie van de graslanden en oevers van de Poelzone, Groene Schakel en twee boomstamoevers in het de 's-Gravenzandse Bosjes.

Bedacht moet worden dat voor een goede trendanalyse, afhankelijk van de signaal-ruisverhouding, vijf tot tien jaar meten nodig is. Voor de Poelzone is het zinvol om de resultaten over de jaren op een rij te zetten in een trendanalyse. Voor de inventarisaties van de Groene Schakel en de Boomstamoevers in de 's-Gravenzandse Bosjes is het voor een trendanalyse nog te vroeg.

2 Poelzone

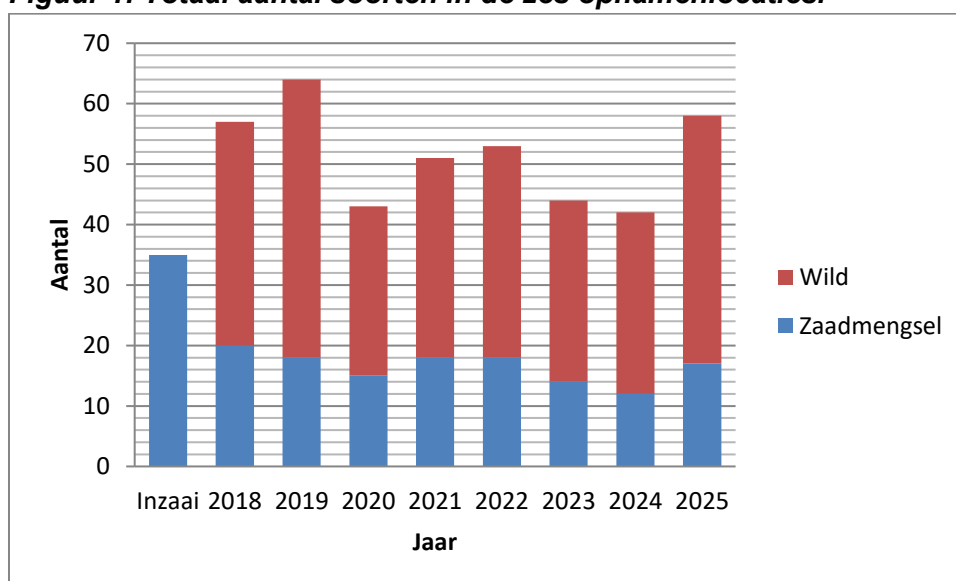
2.1 Grasland

2.1.1 Soortenaantallen en biodiversiteitsindex

In het oorspronkelijke zaadmengsel zaten 35 soorten. Het is te verwachten dat in de bodem ook een zaadbank aanwezig is, al kan die beperkt zijn doordat er grond diep uit de oever van de Vlot is gedolven. Het is de verwachting dat niet alle gezaaide soorten zullen opkomen en dat er ook niet ingezaaide soorten zullen verschijnen. Om te beginnen zullen op de kale grond veel soorten opkomen, maar door onderlinge concurrentie als de vegetatie zich sluit, zullen dat er steeds minder worden. Tot 2020 met drie hete zomers leek dit ook aan de orde, maar na 2021 lijkt het erop dat het aantal soorten toch min of meer stabiel is (fig. 1). In 2024 was er een uitzonderlijk nat voorjaar.

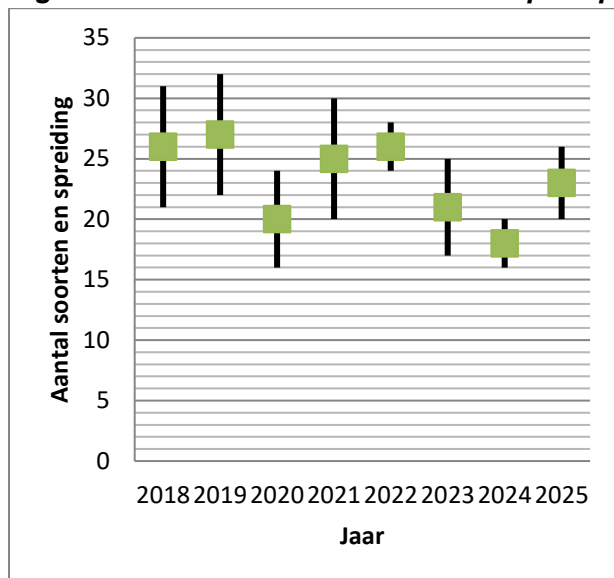
De analyse van de samengestelde opnamen met Associa van de afgelopen jaren leverde steeds de Glanshaver-associatie op volgens De Vegetatie van Nederland.

Figuur 1: Totaal aantal soorten in de zes opnamenlocaties.

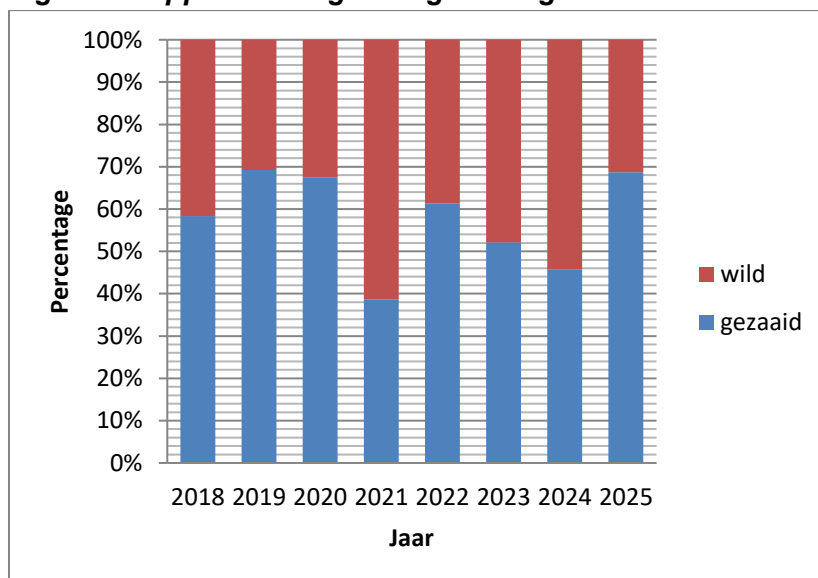
Het aantal van de ingezaaide soorten neemt af met ongeveer twee elke drie jaar. Er is nog geen trend te zien het totale aantal soorten.

Figuur 3: Gemiddelde aantal soorten per opname en de standaarddeviatie daarin.

Als het zaadmengsel niet goed is aangepast aan de bodem, is het te verwachten dat het oppervlak met ingezaaide soorten achteruit zal gaan ten koste van een toename van soorten die in de omgeving voorkomen. Het lijkt erop dat met een of twee jaar de eindsituatie al was bereikt (fig. 4).

Figuur 4: Oppervlak begroeiing met ingezaaide soorten en soorten uit de omgeving.

Aantallen soorten geven een indicatie over de biodiversiteit in een grasland. Beter is om ook de bedekkingen erbij te betrekken en dan de biodiversiteitsindex volgens Shannon uit te rekenen. Voor de zes kwadraten is de trend uitgerekend en bekeken op significantie. Het lijkt erop dat de situatie stabiel is.

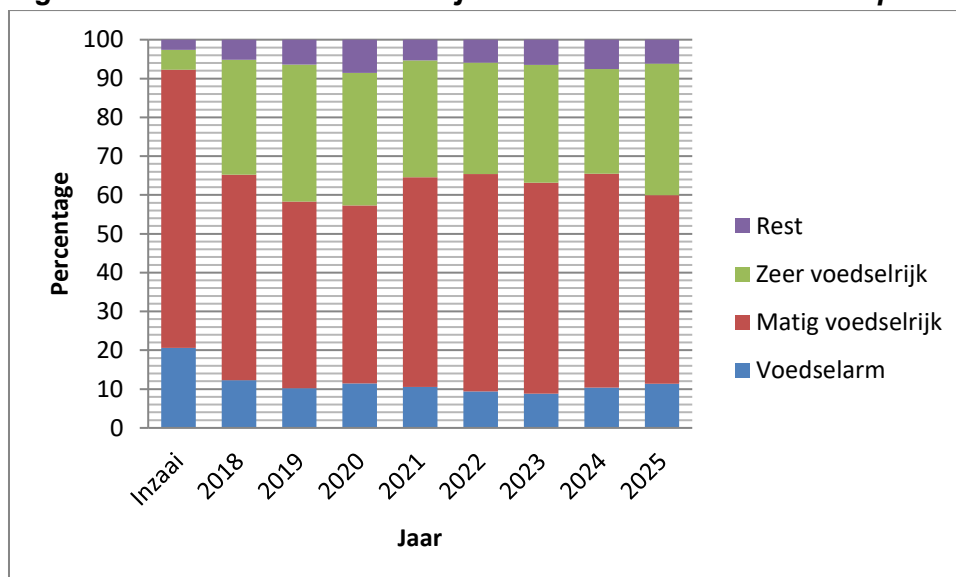
Tabel 1: Trend soortenaantallen en biodiversiteitsindex significant op 95% niveau

Locatie	Tijdreeks		
PQnr	jaren	Biod Ind	Soorten
G1	8		
G2	8		neg.
G3	8		
G4	8		
G5	8	neg.	
G6	8		

2.1.2 Ecotopen en Ellenberggetallen

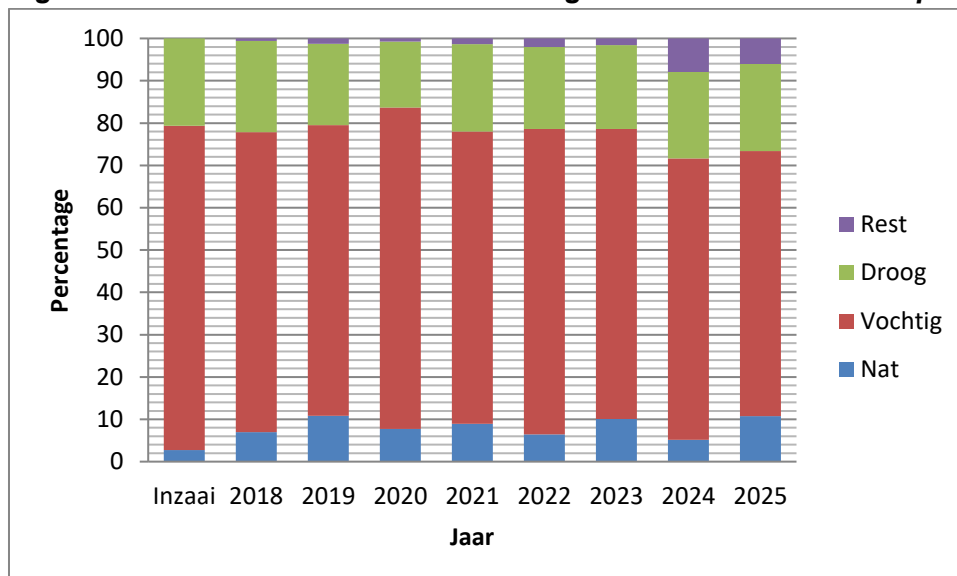
Planten zeggen iets over de voedselrijkdom en vochthuishouding in de bodem en over de structuur van de vegetatie. De analyse is uitgevoerd met het ecotopensysteem volgens Runhaar et al. [link](#). De indicatie voor de voedselrijkdom en vochthuishouding is gebaseerd op de Ellenberg-getallen hierover.

Figuur 5: Indicatie van voedselrijkdom door de soorten in de opnamen.

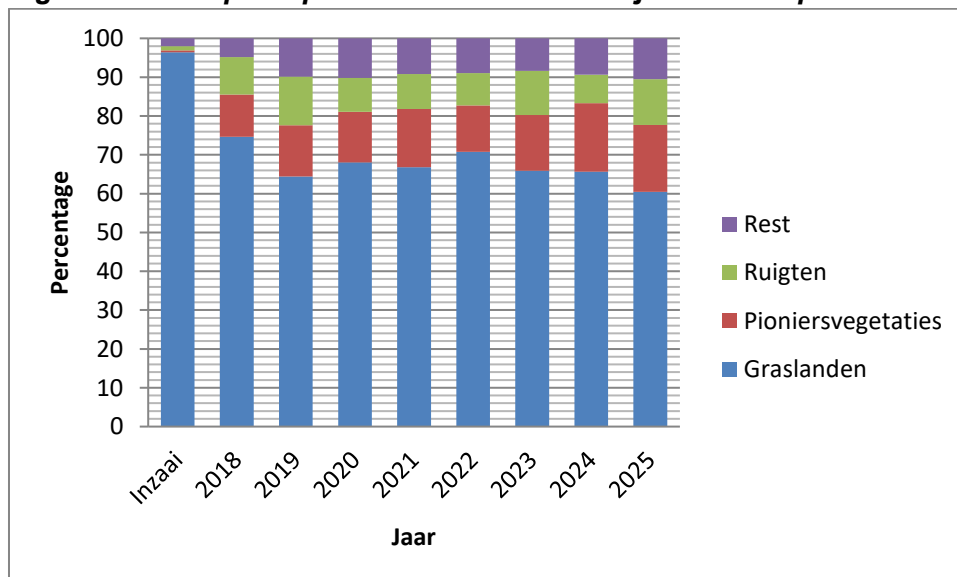
De drie hete en droge zomers van 2018 tot 2020 en 2022 zouden met name op het dijklichaam een invloed kunnen hebben gehad. Zware klei is daarentegen een goede vocht vasthouder. Het blijkt dat de ingezaaide soorten geen andere indicatie hebben dan die uit de omgeving en er is ook geen trend naar een vegetatie die is aangepast aan een drogere omgeving (fig. 6). Het voorjaar van 2024 was uitzonderlijk nat, maar ook dat lijkt geen invloed te hebben gehad op de vegetatie. Het voorjaar van 2025 was weer droog.

Figuur 6: Indicatie van vochthuishouding door de soorten in de opnamen.

Bij de aanleg van de Poelzone is een grasland het gewenste doel en het zaadmengsel zal daaraan zijn aangepast. Direct na inzaaien is er ook kale grond beschikbaar en met name pioniersoorten zullen daarvan profiteren. Ook andere soorten zullen hun kans grijpen, maar door het maaibeheer en het sluiten van de vegetatie zullen die onderdrukt worden (fig. 7).

Figuur 7: Ecotopen op basis van de soortenlijst van de opnames.

De details van de onderliggende opnamen zijn in de bijlage te zien.

2.1.3 Indicatorwaarden Wamelink

De Ellenberg-getallen geven de relatieve positie aan van soorten op diverse schalen waarop zij kunnen worden geplaatst. Wamelink heeft de indicatiewaarden geijkt met de gemeten abiotische omstandigheden van de standplaats. Voor de voedselrijkdom zijn de trends onderzocht van de zes permanente kwadraten. Er is één significante trend gevonden op het 95% niveau, maar merk op dat het er maar één en dat dat ook toeval kan zijn.

Tabel 2: Trend voedselrijkdom significant op 95% niveau

Locatie	Tijdreeks					
PQnr	jaren	K	NH4	NO3	N-tot	P-tot
G1	8					
G2	8					
G3	8					
G4	8				neg.	
G5	8					
G6	8					

K: kalium; NH4: ammonium; NO3: nitraat; N-tot: stikstof totaal; P-tot: fosfor totaal

2.2 Oever

Een analyse van de oever wordt bemoeilijkt doordat deze slecht is gedefinieerd. Opnames volgens de methode van Braun-Blanquet mogen alleen toegepast worden op homogene vegetaties en hier verloopt de begroeiing van een verlandingsvegetatie met de voeten in het water tot een grasland op de droge grond.

Er is een kokosmat met zaden in de oever ingewerkt, maar het zaadmengsel is niet bekend en ook eventuele overige aanplantingen zijn niet bekend. Een zelfde analyse als voor het grasland is dus niet mogelijk.

Vegetatiekundig zijn er twee verschillende groepen in beeld: de soorten van de Riet-klasse met de voeten in het water en de soorten van de Klasse van de Natte Strooiselruigte op het droge. In de terminologie van de ecotopen volgens Runhaar gaat het om soorten met de V van verlanding in de typologie en met de R van ruigte. Daarbij geldt dat soorten zich niet zo strikt houden aan klassegrenzen of ecotypen. Zo is Watermunt zowel een verlandingssoort als een ruigtkruid. Gele lis staat ook in Elzenbroekbossen in de ondergroei.

We kunnen de opnamen met behulp van de ecotopen opdelen in soorten die minimaal (dus eventueel niet uitsluitend) een V of een R in de typologie hebben.

2.2.1 Verlandingsvegetatie

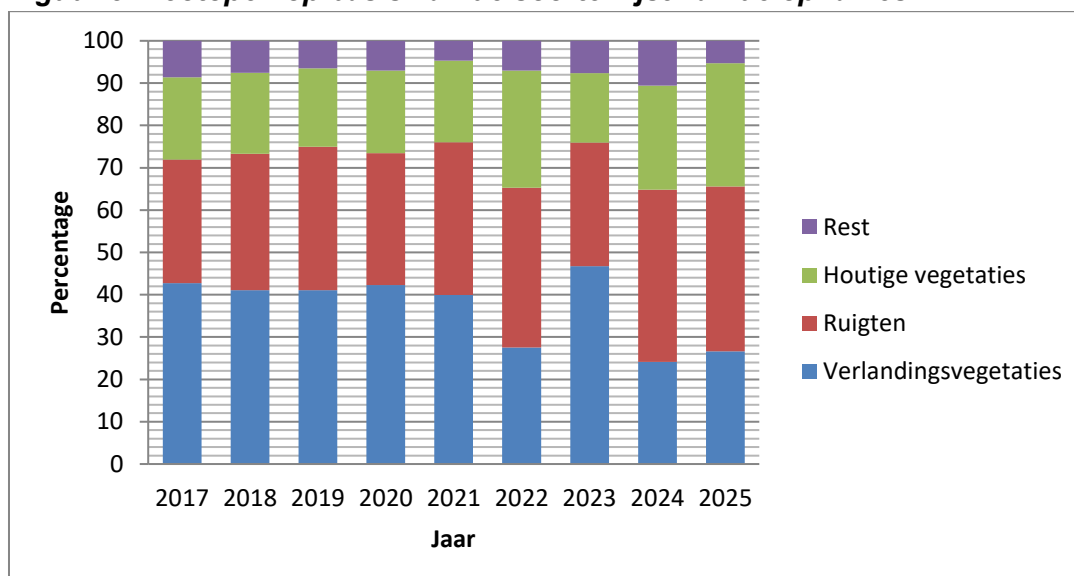
Het ligt in de verwachting dat uiteindelijk riet de verlandingszone zal domineren. Vanaf het begin is de vegetatie eentoniger aan het worden. Van 14 soorten direct na aanleg verdwijnt er gemiddeld één per jaar.

Tabel 3: Selectie van soorten uit de opnamen die minimaal een V in de typologie volgens Runhaar hebben.

Nederlandse naam	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kalmoes	X								
Groot moerasscherm	X								
Hoge cyperzegge			X						
Oeverzegge					X				X
Liesgras	X	X	X	X	X				
Gele lis	X	X	X	X	X		X	X	X
Grote kattenstaart	X	X	X	X	X	X	X	X	X

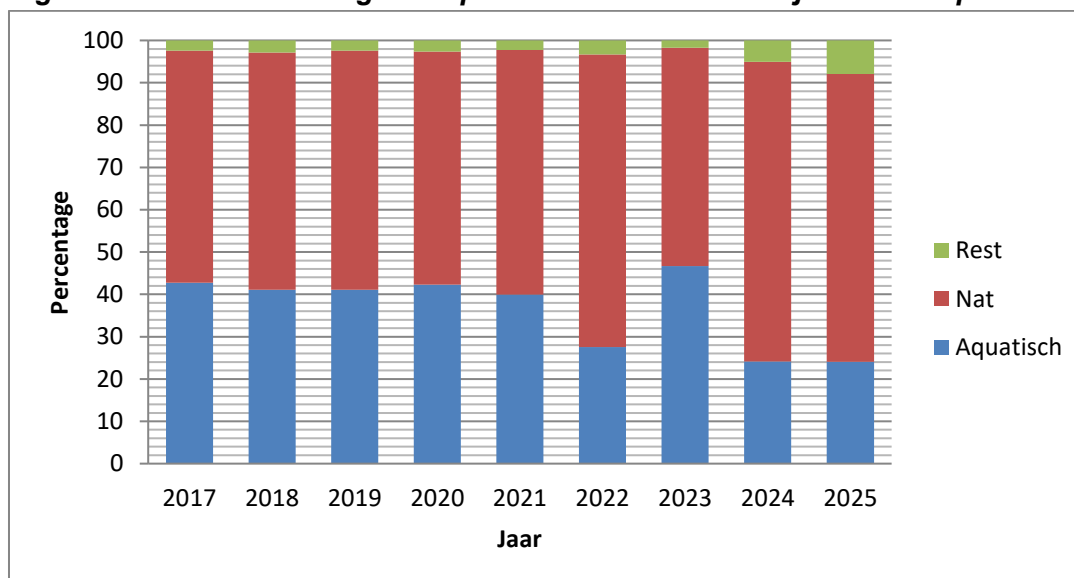
Nederlandse naam	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Watermunt	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Moerasvergeet-mij-nietje	X								
Rietgras	X	X	X	X					
Riet	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gele waterkers	X			X	X				
Waterzuring	X	X	X	X	X	X			X
Mattenbies	X	X	X						
Heen			X						
Ruwe bies				X					
Blauw glidkruid	X	X	X	X	X	X	X		X
Kleine watereppe		X	X	X					
Bitterzoet	X	X	X	X		X	X		X
Grote lisdodde		X	X	X	X				
Aantal soorten	14	12	14	13	10	6	6	4	8

Figuur 8: Ecotopen op basis van de soortenlijst van de opnames.

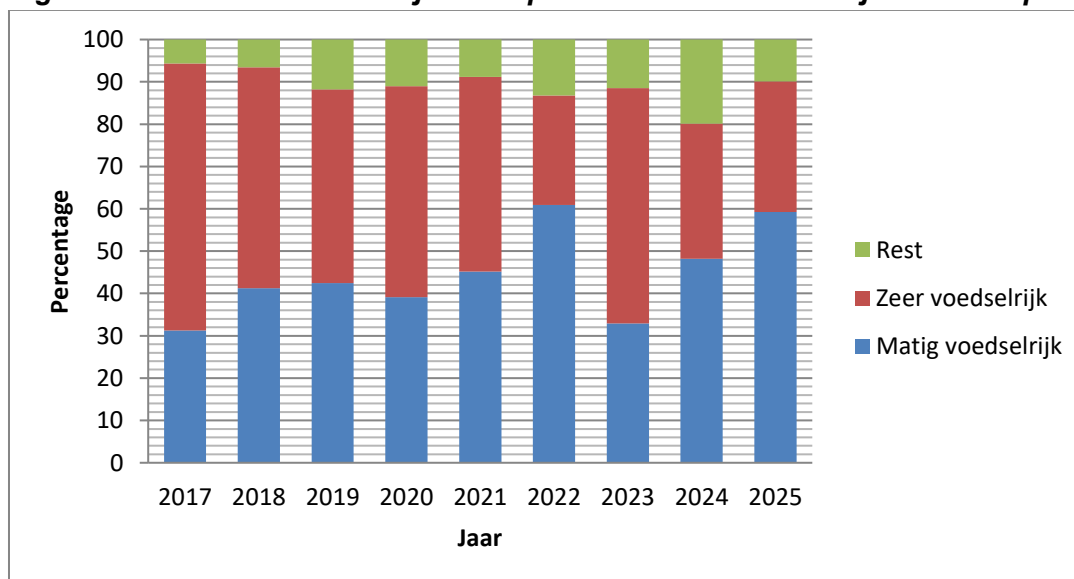
De echte verlandingssoorten staan met de voeten in het water, maar soms staan ze ook wel op een drogere, maar nog steeds in natte bodem (fig. 9).

Figuur 9: Indicatie vochtigheid op basis van de soortenlijst van de opnames.

Het oppervlaktewater is in Delfland zeer voedselrijk en dat dringt langs de kant ook de bodem in. Het is opmerkelijk dat de soorten die matige voedselrijkdom aangeven, toenemen van 2017 naar 2022 (fig. 10). In 2023 is alles weer bij het oude.

Figuur 10: Indicatie voedselrijkdom op basis van de soortenlijst van de opnames.

2.2.2 Ruigten

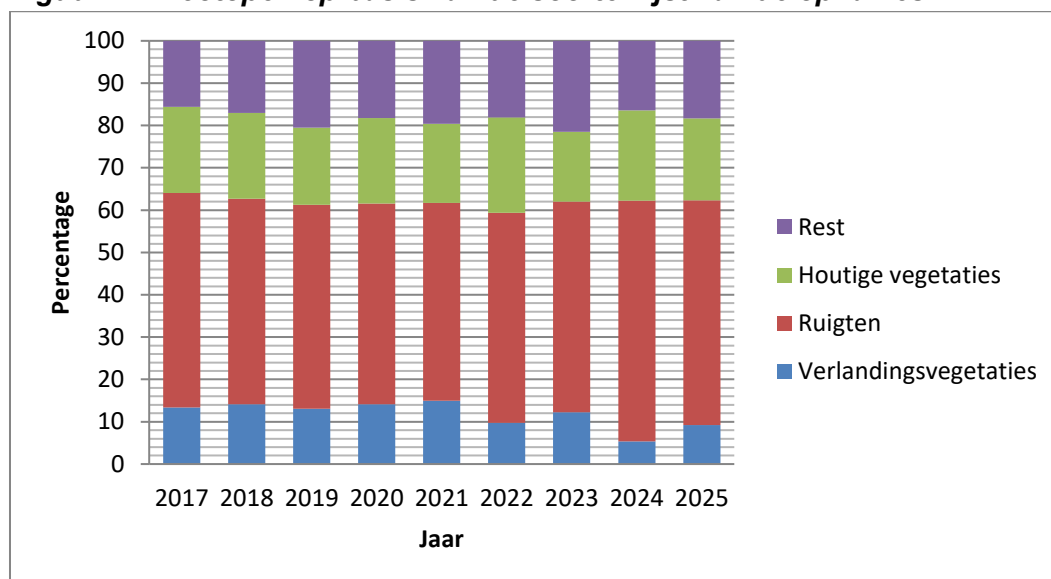
De oevers zijn zeer steil en dat betekent dat ook soorten van drogere ruigtegemeenschappen al in de opnamen voorkomen, zoals Akkerdistel en Ridderzuring. Er is geen inspanning gedaan om alleen soorten uit de Klasse van de natte strooiselruigten eruit te selecteren.

Tabel 4: Selectie van soorten uit de opnamen die minimaal een R in de typologie volgens Runhaar hebben.

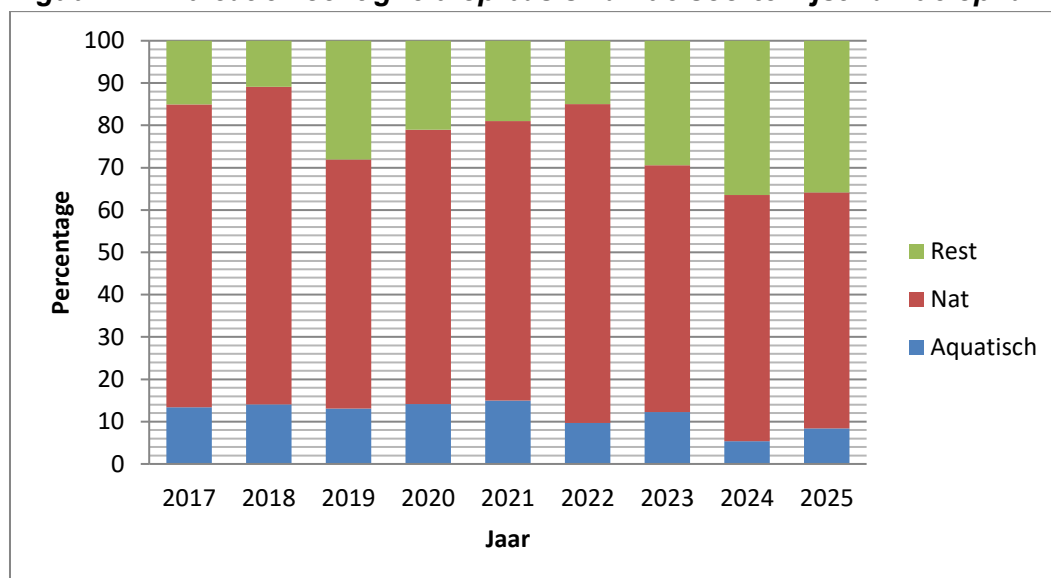
Nederlandse naam	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Wilde bertram		X	X	X	X	X	X	X	X
Hoog struisgras			X					X	X
Gewone engelwortel	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Zwart tandzaad	X	X	X	X		X			X
Haagwinde	X		X	X	X	X	X	X	X
Moeraszegge		X	X	X	X	X	X	X	X
Hoge cyperzegge			X						
Oeverzegge					X				X
Akkerdistel			X	X					X
Harig wilgenroosje	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Viltige basterdwederik	X				X				
Heermoes					X				X
Moerasspirea	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Liesgras	X	X	X	X	X				
Gevleugeld hertshooi			X		X				
Gele lis	X	X	X	X	X		X	X	X
Pitrus	X	X		X					
Wolfspoot	X	X	X	X	X	X	X	X	
Grote wederik	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Grote kattenstaart	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Watermunt	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gele maskerbloem	X								
Moerasvergeet-mij-nietje	X								
Rietgras	X	X	X	X					
Riet	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Moerasbeemdgras	X	X							
Heelblaadjes	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gele waterkers	X			X	X				
Dauwbraam					X				
Waterzuring	X	X	X	X	X	X			X
Ridderzuring			X					X	
Heen			X						
Bosbies		X	X	X	X		X		
Geoord helmkruid							X	X	
Blauw glidkruid	X	X	X	X	X	X	X		X
Bitterzoet	X	X	X	X		X	X		X
Moerasandoorn	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Boerenwormkruid					X			X	X
Grote lisdodde		X	X	X	X				
Grote brandnetel	X		X	X	X			X	X
Vogelwikke			X						
Akkermelkdistel s.l.			X	X	X				

De vergelijking met de verlandingssoorten spreekt voor zich, zie hieronder (fig. 11 t/m 13).

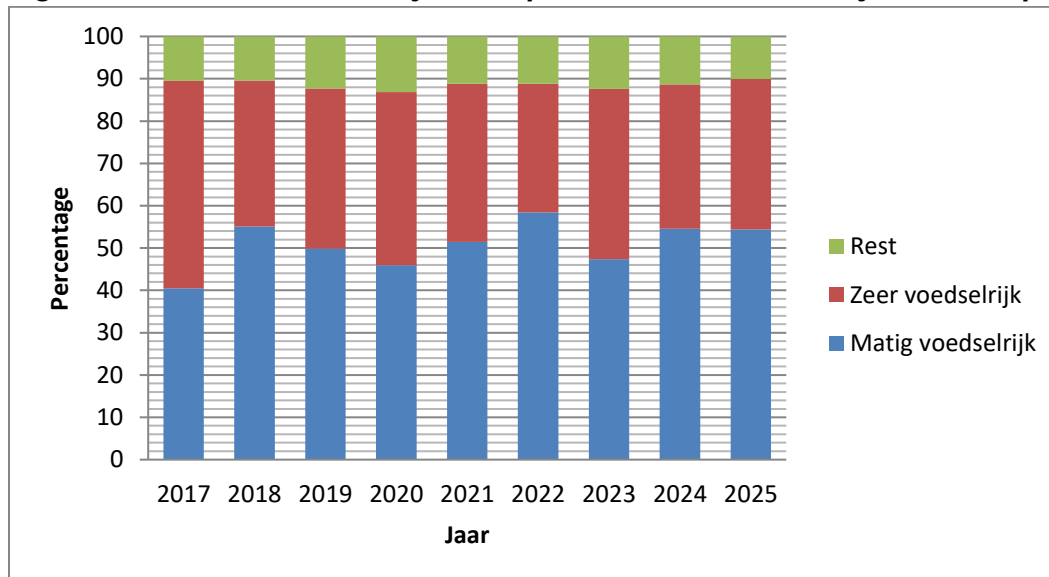
Figuur 11: Ecotopen op basis van de soortenlijst van de opnames.

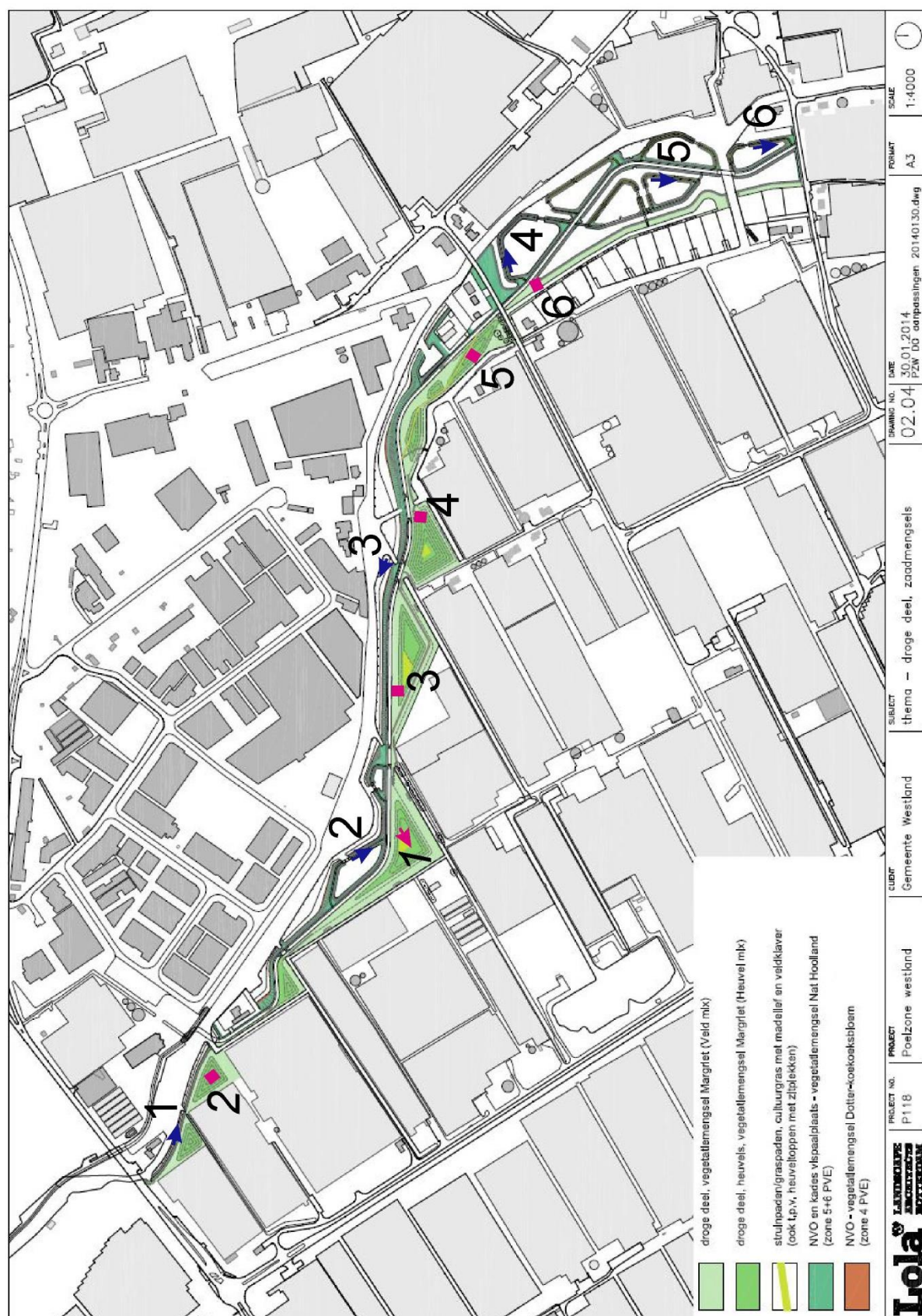
Figuur 12: Indicatie vochtigheid op basis van de soortenlijst van de opnames.

Figuur 13: Indicatie voedselrijkdom op basis van de soortenlijst van de opnames.

2.3 Bijlage: Locatie permanente kwadraten (PQ's)

2.4 Opnames

Codes volgens Braun-Blanquet (B, DS); schaal 02 in Turboveg

B	Totale bedekking in proefvlak	Bedekking
r	< 5%	1 exemplaar
+	< 5%	2 – 5 exemplaren
1	< 5%	6 – 50 exemplaren
2m	< 5%	> 50 exemplaren
2a	5 – 12 %	Willekeurig aantal exemplaren
2b	13 – 25 %	
3	26 – 50 %	
4	51 – 75%	
5	76 – 100%	

2.4.1 Bijlage: Opnames Graslanden

Nederlandse naam	*)	1	2	3	4	5	6	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Gewoon duizendblad	1		2a			+	1	Achillea millefolium	4
Gewoon struisgras	1							Agrostis capillaris	19
Kraailook	1							Allium vineale	35
Gewoon reukgras	1					1		Anthoxanthum odoratum	66
Glanshaver	1	2m	2a		4	3	2a	Arrhenatherum elatius	96
Zachte dravik s.s.	1					1		Bromus hordeaceus s. hordeaceus	161
Gewone margriet	1	1	r					Leucanthemum vulgare	319
Wilde cichorei	1							Cichorium intybus	325
Groot streepzaad	1	1	+	1		1	+	Crepis biennis	371
Peen	1		1	+				Daucus carota	394
Rood zwenkgras s.s.	1				2m	2m	2m	Festuca rubra	520
Glad walstro	1	4	3	3	+	4	2b	Galium mollugo	550
Beemdkroon	1							Knautia arvensis	692
Veldlathyrus	1							Lathyrus pratensis	715
Kleine leeuwentand	1							Leontodon saxatilis	727
Gewone rolklaver	1						1	Lotus corniculatus v. corniculatus	761
Muskuskaasjeskruid	1							Malva moschata	789
Hopklaver	1						+	Medicago lupulina	799
Gewone pastinaak	1							Pastinaca sativa	922
Karwijvarkenskervel	1							Peucedanum carvifolia	928
Echt bitterkruid	1							Picris hieracioides	938
Grote bevernel	1							Pimpinella major	940
Smalle weegbree	1	1	+		1	+	+	Plantago lanceolata	946
Ruige weegbree	1							Plantago media	949
Scherpe boterbloem	1		r	+	+	+	1	Ranunculus acris	1040
Knolboterbloem	1							Ranunculus bulbosus	1045
Grote ratelaar	1						+	Rhinanthus angustifolius	1066
Geoorde zuring	1							Rumex thyrsiflorus	1106

Nederlandse naam	*)	1	2	3	4	5	6	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Oosterse morgenster	1							Tragopogon pratensis s. orientalis	1292
Kleine klaver	1				+			Trifolium dubium	1299
Rode klaver	1							Trifolium pratense	1305
Goudhaver	1	2m	1		2m	2m	2m	Trisetum flavescens	1312
Vogelwikke	1							Vicia cracca	1369
Knoopkruid	1	2b	2a	2a	1	1	2a	Centaurea jacea	1766
Gele morgenster	1							Tragopogon pratensis s. pratensis	2418
Kropaar		1	1	1	1	2m	2m	Dactylis glomerata	390
Grote kaardebol		+						Dipsacus fullonum	412
Heermoes		+	+		2a	+	2a	Equisetum arvense	462
Slipbladige ooievaarsbek		1	1	1		1	+	Geranium dissectum	570
Gestreepte witbol		2m	1	2m	2m	2m	2m	Holcus lanatus	631
Riet		2a	+	1	1			Phragmites australis	933
Ruw beemdgras		2m	2m	2m	2a	2m		Poa trivialis	959
Zilverschoon		1						Potentilla anserina	1006
Ridderzuring		r						Rumex obtusifolius	1101
Grote brandnetel		+						Urtica dioica	1321
Jakobskruid s.l.		1	r		+	+	1	Senecio jacobaea	2290
Vergeten wikke		1	1	1	2a	1	1	Vicia sativa s. segetalis	5455
Fluitenkruid			r			+		Anthriscus sylvestris	70
IJle dravik			1	2a				Anisantha sterilis	165
Akkerdistel			r		+			Cirsium arvense	331
Gevlekte rupsklaver			1	1		1		Medicago arabica	797
Akkervergeet-mij-nietje			+					Myosotis arvensis	840
Veldzuring			+	1			1	Rumex acetosa	1093
Gewone smeewortel			r					Symphytum officinale	1259
Boerenwormkruid			2a					Tanacetum vulgare	1260
Luzerne				1		+		Medicago sativa	801
Grauwe abeel				1				Populus x canescens	981
Krulzuring				+	+			Rumex crispus	1098
Gekroesde melkdistel				r				Sonchus asper	1224
Raapzaad				1				Brassica rapa	1804
Grote vossenstaart					1	1		Alopecurus pratensis	42
Ruige zegge					1			Carex hirta	235
Kluwenhoornbloem					1	+		Cerastium glomeratum	295
Zeegroene rus					r			Juncus inflexus	684
Gewone paardebloemen					1	r		Taraxacum sectie Ruderalia	2430
Grote klapproos						+		Papaver rhoeas	916
Veenwortel						+		Persicaria amphibia	967
Dauwbraam						r		Rubus caesius	1089
Wilde bertram							1	Achillea ptarmica	5
Gewoon reukgras							2m	Anthoxanthum odoratum	66
Zachte dravik s.s.							+	Bromus hordeaceus s. hordeaceus	161
Gewone berenklauw							r	Heracleum sphondylium	607

Nederlandse naam	*)	1	2	3	4	5	6	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Engels raaigras							2m	Lolium perenne	756
Gewone pastinaak							+	Pastinaca sativa	922
Ruw beemdgras							2m	Poa trivialis	959
Vierzadige wikke s.s.							1	Vicia tetrasperma s. tetrasperma	1375

*) Ingezaaid mengsel

2.4.2 Bijlage: Opnames Oever

Nederlandse naam	1	2	3	4	5	6	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Wilde bertram	r	1	1	1	1	+	Achillea ptarmica	5
Gewone engelwortel	+			+	1	2a	Angelica sylvestris	60
Haagwinde	+		1			+	Calystegia sepium	188
Akkerdistel	+						Cirsium arvense	331
Heermoes	r		+	1			Equisetum arvense	462
Kantig hertshooi	+						Hypericum dubium	647
Riet	5	3	4	1		4	Phragmites australis	933
Heelblaadjes	+	1	1	1		+	Pulicaria dysenterica	1029
Kluwenzuring	r						Rumex conglomeratus	1097
Moerasandoorn	+		1		1	+	Stachys palustris	1245
Moeraszegge		4				2b	Carex acutiformis	212
Harig wilgenroosje		1	+	1	r	1	Epilobium hirsutum	451
Moerasspirea		+	2a				Filipendula ulmaria	526
Zeegroene rus		+					Juncus inflexus	684
Moerasrolklaver		1	1	1	1	+	Lotus pedunculatus	763
Grote wederik		1		3	2b	1	Lysimachia vulgaris	784
Grote kattenstaart		1	+	1	1	1	Lythrum salicaria	785
Gewone pastinaak		1				+	Pastinaca sativa	922
Bitterzoet		+					Solanum dulcamara	1218
Grote brandnetel		1	1				Urtica dioica	1321
Jakobskruid s.l.		+					Senecio jacobaea	2290
Hoog struisgras			+				Agrostis gigantea	17
Oeverzegge			3	3	5		Carex riparia	259
Gestreepte witbol			+				Holcus lanatus	631
Gele lis			+		r		Iris pseudacorus	665
Blauw glidkruid			1	1		+	Scutellaria galericulata	1173
Boerenwormkruid			1				Tanacetum vulgare	1260
Glad walstro				1			Galium mollugo	550
Watermunt				+	1		Mentha aquatica	813
Krulpuring				+			Rumex crispus	1098
Waterzuring				r	+		Rumex hydrolapathum	1099
Dwergkroos				2b			Lemna minuta	2426
Zwart tandzaad					r		Bidens frondosa	143
Veenwortel					r		Persicaria amphibia	967
Grauwe wilg						+	Salix cinerea s. cinerea	2468

3 De Groene Schakel

Een trendanalyse is pas mogelijk na meer dan vijf waarnemingsronden.

3.1 Advies maaibeheer

Net als in de Poelzone verruigt de grasmat. Dit is tegen te gaan door tweemaal per jaar te maaien en af te voeren.

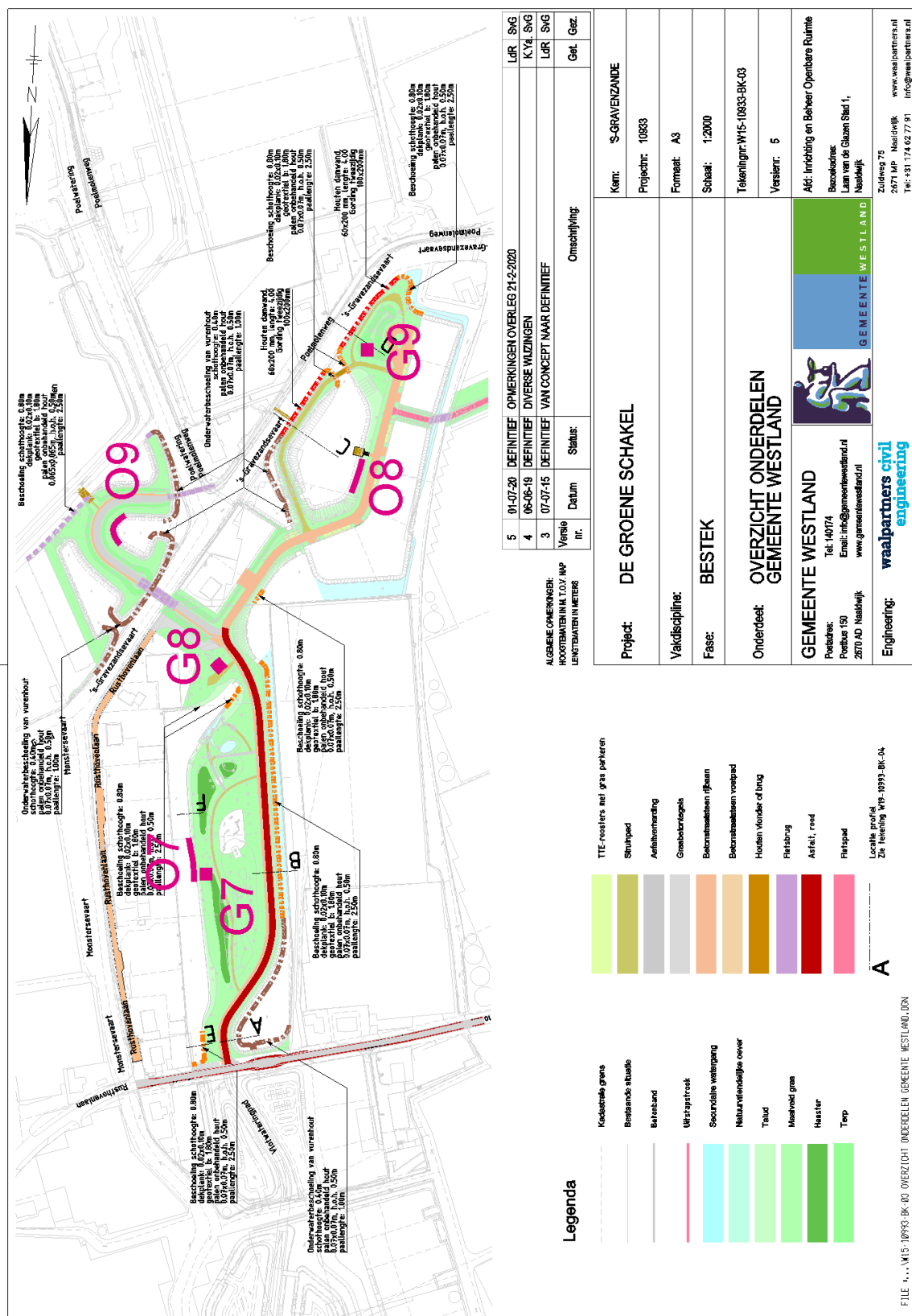
3.2 Graslanden

Dit is de vijfde keer dat hier is geïnventariseerd. Er zijn geen bijzondere waarnemingen gedaan.

3.3 Oevers

Dit is de vijfde keer dat hier is geïnventariseerd. Op locatie O7 komt riet tot dominantie.

C.J. Nonhof, Poelzone, Groene Schakel en Boomstamoevers 2025, Natuurlijk Delfland, 2025

3.5 Bijlage: Opnames

Codes volgens Braun-Blanquet (B, DS); schaal 02 in Turboveg

B	Totale bedekking in proefvlak	Bedekking
r	< 5%	1 exemplaar
+	< 5%	2 – 5 exemplaren
1	< 5%	6 – 50 exemplaren
2m	< 5%	> 50 exemplaren
2a	5 – 12 %	Willekeurig aantal exemplaren
2b	13 – 25 %	
3	26 – 50 %	
4	51 – 75%	
5	76 – 100%	

3.5.1 Opnames graslanden

Nederlandse naam	G7	G8	G9	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Gewoon reukgras	2a			Anthoxanthum odoratum	66
Akkerdistel	+		+	Cirsium arvense	331
Groot streepzaad	+	+		Crepis biennis	371
Kropaar	2m	1	1	Dactylis glomerata	390
Peen	r			Daucus carota	394
Heermoes	1			Equisetum arvense	462
Rietzwenkgras	2a			Festuca arundinacea	514
Glad walstro	3	2a	2a	Galium mollugo	550
Gestreepte witbol	2m	2m	2m	Holcus lanatus	631
Veldlathyrus	2a		1	Lathyrus pratensis	715
Gewone rolklaver	1	1		Lotus corniculatus v. corniculatus	761
Hopklaver	+			Medicago lupulina	799
Riet	2a			Phragmites australis	933
Smalle weegbree	1	1		Plantago lanceolata	946
Ruw beemdgras	2a	2m	2m	Poa trivialis	959
Kruipende boterbloem	r		1	Ranunculus repens	1056
Klein hoefblad	+		+	Tussilago farfara	1316
Knoopkruid	+	1	2b	Centaurea jacea	1766
Jakobskruid s.l.	+			Senecio jacobaea	2290
Vergeten wikke	1	+	+	Vicia sativa s. segetalis	5455
Gewoon duizendblad		1	1	Achillea millefolium	4
Hoog struisgras		2m		Agrostis gigantea	17
Glanshaver		2m	2b	Arrhenatherum elatius	96
IJle dravik		+	+	Anisantha sterilis	165
Kweek		2m		Elytrigia repens	446
Rood zwenkgras s.s.		2m	2m	Festuca rubra	520
Geel walstro		+	1	Galium verum	557
Gewone berenklauw		+		Heracleum sphondylium	607

Nederlandse naam	G7	G8	G9	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Engels raaigras		1		Lolium perenne	756
Scherpe boterbloem	r	+		Ranunculus acris	1040
Krulzuring		+		Rumex crispus	1098
Boerenwormkruid		+	1	Tanacetum vulgare	1260
Goudhaver		1		Trisetum flavescens	1312
Vogelwikke		2a		Vicia cracca	1369
Vierzadige wikke s.s.		1		Vicia tetrasperma s. tetrasperma	1375
Gewone paardebloemen		+		Taraxacum sectie Ruderalia	2430
Honingklaver (G)		r		Melilotus species	6335
Gewone esdoorn			1	Acer pseudoplatanus	2
Gewone pastinaak			+	Pastinaca sativa	922
Heelblaadjes			+	Pulicaria dysenterica	1029
Grote brandnetel			1	Urtica dioica	1321
Ringelwikke			1	Vicia hirsuta	1370
Gele morgenster			+	Tragopogon pratensis s. pratensis	2418

3.5.2 Bijlage: Opnames Oever

Nederlandse naam	O7	O8	O9	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Oeverzegge	1	2b	2b	Carex riparia	259
Harig wilgenroosje	+	4	1	Epilobium hirsutum	451
Grote wederik	+			Lysimachia vulgaris	784
Grote kattenstaart	1	1		Lythrum salicaria	785
Riet	5	1	1	Phragmites australis	933
Bitterzoet	+		2b	Solanum dulcamara	1218
Grote brandnetel	1	1		Urtica dioica	1321
Wilde bertram		1	+	Achillea ptarmica	5
Zwart tandzaad		+		Bidens frondosa	143
Haagwinde		1	+	Calystegia sepium	188
Akkerdistel		+		Cirsium arvense	331
Koninginnenkruid		1		Eupatorium cannabinum	490
Moerasspirea		1	1	Filipendula ulmaria	526
Glad walstro		1		Galium mollugo	550
Gele lis		+		Iris pseudacorus	665
Wolfspoot		1	1	Lycopus europaeus	780
Heelblaadjes		1	2b	Pulicaria dysenterica	1029
Dauwbraam		+		Rubus caesius	1089
Waterzuring		+	2b	Rumex hydrolapathum	1099
Kleine watereppe		+	1	Berula erecta	1215
Boerenwormkruid		1		Tanacetum vulgare	1260
Grote lisdodde		1		Typha latifolia	1318
Vogelwikke		1		Vicia cracca	1369
Grote egelskop s.s.		1	2b	Sparganium erectum s. erectum	1533
Gewone engelwortel			+	Angelica sylvestris	60
Liesgras			2b	Glyceria maxima	585
Zeegroene rus			+	Juncus inflexus	684
Paddenrus			2b	Juncus subnodulosus	688
Moerasrolklaver			1	Lotus pedunculatus	763
Grote ratelaar			1	Rhinanthus angustifolius	1066
Gele waterkers			+	Rorippa amphibia	1074
Kruizuring			+	Rumex crispus	1098
Schietwilg			r	Salix alba	1116
Boswilg			+	Salix caprea	1118
Blauw glidkruid			1	Scutellaria galericulata	1173
Moerasandoorn			1	Stachys palustris	1245
Echte valeriaan			+	Valeriana officinalis	1333

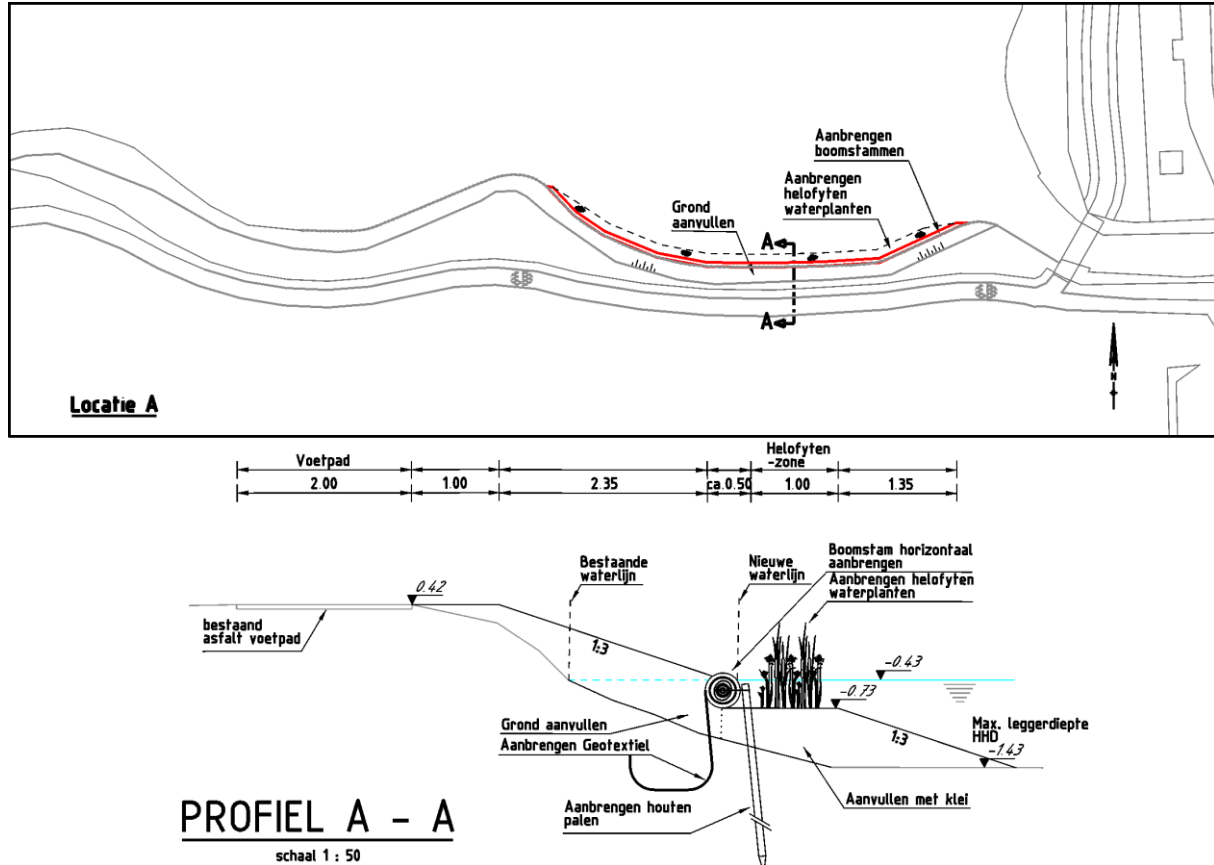
4 Boomstamoevers

Er loopt een pilot met boomstamoevers in de 's-Gravenzandse Bosjes. Op locatie A is alleen de oever gedaan, omdat in het water niets te zien was. Op locatie B is de oever en het water apart geïnventariseerd. Dit komt door de verschillen in de constructies.

4.1 Locatie A (opname OA)

Dit is de vijfde keer dat hier is geïnventariseerd. Er zijn geen bijzondere waarnemingen gedaan. De soorten op de oever duiden op een al meer volwassen begroeiing.

Figuur 14: Ontwerp locatie A

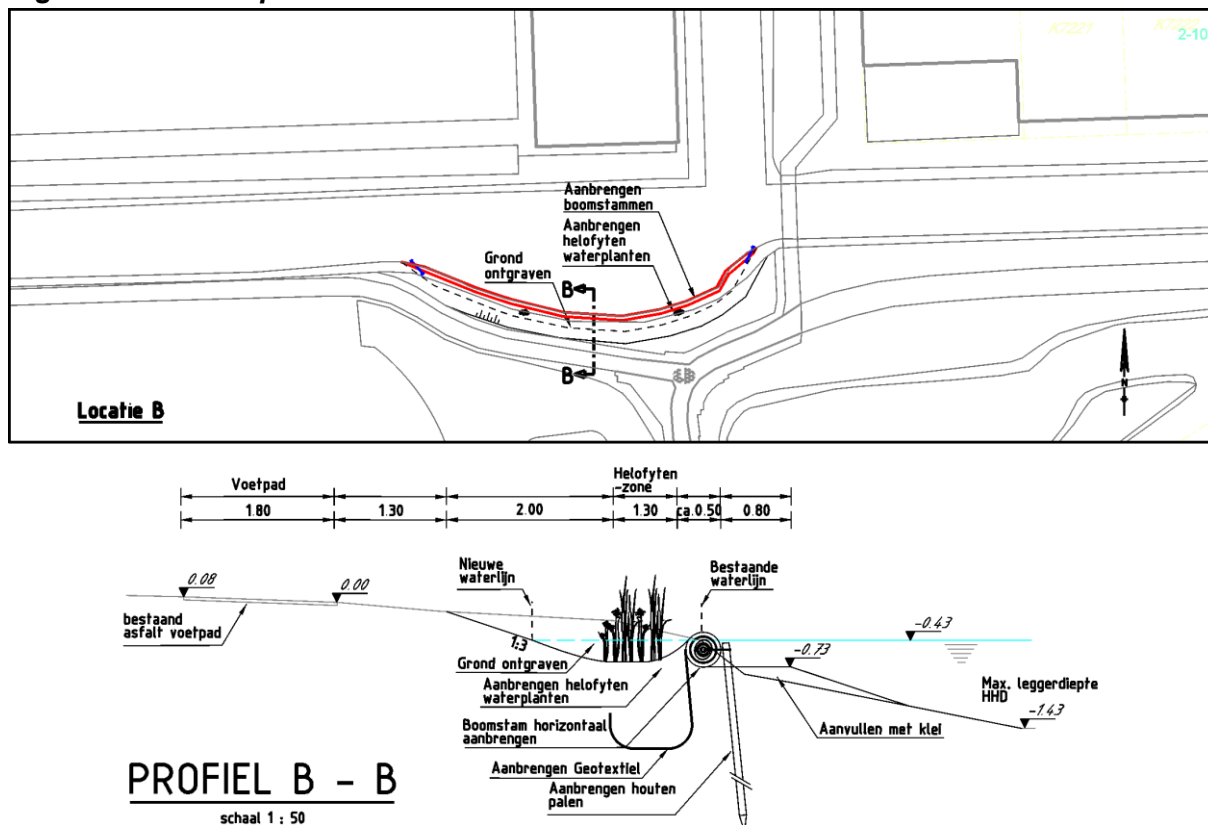

4.2 Locatie B (opnames OB en WB)

Dit is de vijfde keer dat hier is geïnventariseerd. Er zijn geen bijzondere waarnemingen gedaan. Wel is duidelijk dat er op dit moment een soortenrijke situatie is. Merk ook op dat de constructie van de oever anders is dan die op locatie A.

Locatie B heeft het meeste weg van een pioniervegetatie na een recente ingreep. Het loonde de moeite om van de oever en het water een aparte opname te maken (OB en WB).

Figuur 15: Ontwerp locatie B

4.3 Bijlage: Opnames Boomstamoevers

Codes volgens Braun-Blanquet (B, DS); schaal 02 in Turboveg

B	Totale bedekking in proefvlak	Bedekking
r	< 5%	1 exemplaar
+	< 5%	2 – 5 exemplaren
1	< 5%	6 – 50 exemplaren
2m	< 5%	> 50 exemplaren
2a	5 – 12 %	Willekeurig aantal exemplaren
2b	13 – 25 %	
3	26 – 50 %	
4	51 – 75%	
5	76 – 100%	

Nederlandse naam	OB	OA	WA	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Zwarte els	+	r		<i>Alnus glutinosa</i>	36
Gewone engelwortel	1	+		<i>Angelica sylvestris</i>	60
Harig wilgenroosje	4	4		<i>Epilobium hirsutum</i>	451
Heermoes	1			<i>Equisetum arvense</i>	462
Koninginnenkruid	1			<i>Eupatorium cannabinum</i>	490
Rietzwenkgras	+			<i>Festuca arundinacea</i>	514
Kantig hertshooi	+	+		<i>Hypericum dubium</i>	647

Nederlandse naam	OB	OA	WA	Wetenschappelijke naam	CBS-nr
Gewone rolklaver	1	1		<i>Lotus corniculatus</i> v. <i>corniculatus</i>	761
Wolfspoot	1			<i>Lycopus europaeus</i>	780
Watermunt	1			<i>Mentha aquatica</i>	813
Heelblaadjes	1			<i>Pulicaria dysenterica</i>	1029
Kluenzuring	+	+		<i>Rumex conglomeratus</i>	1097
Klein hoefblad	+	+		<i>Tussilago farfara</i>	1316
Haagwinde		+		<i>Calystegia sepium</i>	188
Akkerdistel		+		<i>Cirsium arvense</i>	331
Moerasspirea		1	+	<i>Filipendula ulmaria</i>	526
Gele lis		3		<i>Iris pseudacorus</i>	665
Riet		1		<i>Phragmites australis</i>	933
Ruw beemdgras		2m		<i>Poa trivialis</i>	959
Dauwbraam		r		<i>Rubus caesius</i>	1089
Ridderzuring		+		<i>Rumex obtusifolius</i>	1101
Grote brandnetel		+		<i>Urtica dioica</i>	1321
Grote egelskop s.s.		3		<i>Sparganium erectum</i> s. <i>erectum</i>	1533
Dotterbloem		+	+	<i>Caltha palustris</i>	2338
Grote kattenstaart			1	<i>Lythrum salicaria</i>	785
Watermuur			3	<i>Stellaria aquatica</i>	847
Pijlkruid			2a	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	1114
Moerasandoorn			1	<i>Stachys palustris</i>	1245
Grote lisdodde			4	<i>Typha latifolia</i>	1318

Wij helpen je van de wal in de sloot.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

natuurlijkdelfland.knnv.nl